

7. Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи : монографія / Юлія Щербакова. – К. : ВЦ «Академія», 2014. – 208 с.

8. Магун В. Жизненные ценности населения Украины: сравнение с 23 другими европейскими странами. Статья вторая. / В. Магун, М. Руднев // Вестник общественного мнения. Данные. Анализ. Дискуссии. – 2010. – №4 (90). – С. 39.

9. Суперечності ідентичностей в Україні та шляхи їх регулювання в контекстах політики громадянської консолідації української нації / Аналітична доповідь . – К. : ІПі-ЕНД ім. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 160 с.

10. O'Sullivan John Values and Foreign Policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.institute.sk/article.php? 1715>. – Заголовок з екрану.

11. Smith A. D. National Identity and the Idea of European Unity in International Affairs 68 1992. – P. 55–76.

Лещенко К. А.

*к.е.н. Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана, Київ,
Україна*

МИТНИЙ СОЮЗ ТУРЕЧЧИНА – ЄС: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Проведено стислий аналіз «сильних» та «слабких» сторін функціонування митного союзу Туреччина-ЄС з точки зору їх потенційного впливу на відносини Україна-ЄС у разі подальшого поглиблення економічної інтеграції з ЄС і перехід від моделі поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі до моделі митного союзу з ЄС.

Ключові слова: митний союз, Європейський Союз, Угода про асоціацію, поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі.

The brief analysis of “strong” and “weak” elements of functioning of the Customs Union between Turkey and the European

Union is made through the prism of their potential impact on Ukraine-EU relations after further deepening of economic integration with the EU and transition from the model of DCFTA to the model of the Customs Union with the EU.

Keywords: Customs Union, the European Union, Association Agreement, Deep and Comprehensive Free Trade Area.

Сучасні дослідження економічного виміру європейської інтеграції України в абсолютній більшості зосереджені на перспективах імплементації положень поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, а також аналізі переваг та ризиків для розвитку національної економіки та міжнародної торгівлі.

Водночас, на нашу думку, недостатня увага приділяється науковим дослідженням впливу на національну економіку подальших етапів розвитку відносин між Україною та ЄС, а саме економічної інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, як це визначено у преамбулі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [1, с.7].

У зв'язку з цим, метою нашого дослідження є стислий аналіз «сильних» та «слабких» сторін функціонування митного союзу Туреччина-ЄС з точки зору їх потенційного впливу на відносини Україна-ЄС у разі подальшого поглиблення економічної інтеграції з ЄС і перехід від моделі поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі до моделі митного союзу.

Угода про утворення митного союзу має у своїй основі скасування тарифів у двосторонній торгівлі та встановлення єдиного зовнішнього тарифу для всіх іноземних підприємств.

На сьогодні Європейський Союз уклав угоди про створення Митного Союзу з 4 державами: Сан-Марино, Монако, Андорра та Туреччина.

Для України найбільш цікавим з точки зору аналізу переваг та ризиків є досвід функціонування митного союзу Туреччина-ЄС, враховуючи ідентичність ключових економічних параметрів національних економіки, а саме: площі, кількості населення, структури виробництва, транзитного потенціалу.

Митний союз Туреччина-ЄС набув чинності 31 грудня 1995 року і охопив промислові товари та перероблені агропромислові, що використовуються при їх виробництві.

За результатами дослідження, проведеного експертами Світового Банку, у 2014 році щодо функціонування митного союзу Туреччина-ЄС у грудні 2016 року Європейська Комісія запропонувала модернізувати митний союз Туреччина - ЄС, додавши положення щодо торгівлі послугами, державних закупівель та сталого розвитку.

Серед ключових висновків [2, с. 85-87] експертів Світового Банку щодо впливу митного союзу Туреччина - ЄС на економічні відносини сторін, на нашу думку, для України становлять змістовний інтерес такі положення:

1. Зовнішня торгівля Туреччини після вступу в дію митного союзу з ЄС зростала надзвичайно швидкими темпами: з 1996 року по 2011 експорт з Туреччини до ЄС зріс в 4 рази, а до інших країн світу в 5 разів, в той час як зростання імпорту з ЄС було в 3 рази, з іншими країнами світу в 5 разів. Спостерігалася диверсифікація ринків збуту продукції.

2. Поглиблювалася інтеграція турецьких та європейських виробничих ланцюгів та ланцюгів збуту, зокрема в сферах автомобілебудування та легкої промисловості. Внутрішньогалузева торгівля збільшилась з 30% до 50%. Якість та кількість загального турецького експорту до країн ЄС значно зросла.

3. Інвестиції з боку ЄС в Туреччину збільшились після вступу в дію митного союзу. Три чверті іноземних інвестицій, що надійшли в Туреччину у 2007 - 2013 роках, надійшли саме з країн Євросоюзу. При цьому пік надходжень інвестицій прийшовся на 2007 рік - в цей рік зі всіх країн світу було залучено більше 19 млрд. дол. США.

4. Змінилась структура надходжень до бюджету Турецької Республіки, зокрема через значне зниження імпортих тарифів знизилась відповідні надходження поряд із збільшенням надходжень від сплати податку на додану вартість з імпортованих товарів.

5. Відбулась структурна перебудова економіки Туреччини, що має позитивний ефект для економічного зростання держави. Технічне регулювання та відповідна інф-

раструктура приведені у відповідність до законодавства ЄС. Збільшення зовнішньої торгівлі, залучення іноземних інвестицій призвело до створення нових робочих місць, при цьому оплата праці та продуктивність праці зросли.

Разом з тим, доцільно відзначити, що створення митного союзу з ЄС також мало певні стримуючі наслідки для розвитку національної економіки:

- необхідність приводити своє законодавство у відповідність до законодавства ЄС, при цьому не приймаючи участі у процесі прийняття рішень ЄС, зокрема в тих сферах, де діє митний союз;

- застосування спільного тарифу ЄС щодо промислових товарів, який є значно нижчим, ніж раніше застосовувався турецькою стороною, що призвело до підвищення конкуренції на внутрішньому ринку;

- бюджетні показники чутливі до змін в обсягах зовнішньої торгівлі, і в першу чергу імпорту та відповідно сплати податку на додану вартість.

Аналізуючи результати дослідження крізь призму інтересів України, вважаємо доцільним відзначити такі ключові аспекти:

- темпи зростання зовнішньої торгівлі між Туреччиною та ЄС в умовах митного союзу є більш динамічними, порівнюючи з першими результатами впливу функціонування поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі на розвиток торгівлі між Україною та ЄС. За результатами 2016 року зовнішньоторговельний оборот товарами та послугами між Україною та ЄС збільшився лише на 5,5%, експорт - на 2,9%, імпорт - на 7,7%. Ці тенденції також підтверджують висновки експертів Міжнародного валютного фонду в рамках аналізу впливу торговельних угод у 1990-2005 роках на прикладі Європейських угод про асоціацію та Угоди про митний союз про те, що митний союз має набагато більший вплив на зростання торгівлі між країною-учасницею та ЄС у порівнянні з зоною вільної торгівлі [3, с. 12-13].

- за підсумками 2016 року в умовах поглибленої та всеохоплюючої торгівлі між Україною та ЄС переважають тенденції до переваги імпорту з ЄС над експортом. При цьому, митний союз Туреччини з ЄС мав наслідком саме зростан-

ня експорту з Туреччини до ЄС. Ця тенденція також підтверджується висновками експертів МВФ [3, с. 51].

- для України залишається актуальним питання структурної перебудови національної економіки і залучення іноземних інвестицій та високих технологій для впровадження виробництва конкурентоспроможних товарів та послуг. Приклад Туреччини свідчить про те, що модель митного союзу забезпечує високу динаміку за обома напрямками.

- чутливим питанням для України у разі створення митного союзу з ЄС, як очікується, буде формування нових умов торгівлі з країнами СНД, оскільки виникає необхідність виходу України із ЗВТ в рамках цієї організації.

Результати нашого дослідження підтверджують доцільність започаткування предметного опрацювання економічних наслідків та оптимальних часових рамок для переходу до наступного етапу економічної інтеграції з ЄС – створення митного союзу.

Перелік посилань

1. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : КМУ. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua (дата звернення 12.05.2017) – http://www.kmu.gov.ua/docs/Agreement/AA_Body_text.pdf.

2. Європейська Комісія [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Брюссель: ЄК. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/financial_assistance/phare/evaluation/2014/201404-03-evaluation-of-the-eu-turkey-customs-union.pdf

3. Johannes Herderschee and Zhaogang Qiao IMF Working Paper Impact of Intra-European Trade Agreements, 1990-2005: Policy Implications for the Western Balkans and Ukraine. – May 1, 2007. – Electronic data. – Mode of access: World Wide Web: <https://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=-20974.0> (viewed on May 12, 2017).